

Fågelinventering på Eriksberg våren 2001

Johan Wolgast

Under perioden 2 maj–10 juni 2001 genomförde jag en fågelinventering av natur-reservatet Eriksberg. Inventeringen gjordes under ledning av Sören Svensson, Lund och på uppdrag av Eriksbergsrådet.

Två olika typer av inventeringar gjordes: dels en revirkartering av tre områden och dels en översiktlig inventering av övriga delar av området. Vid revirkarteringen besöktes områdena sex gånger vardera. Takten på inventeringen var ca 10 ha på 1–1.5 h. Vid den översiktliga inventeringen gick hela Eriksberg igenom tre gånger. Takten fick här lov att vara ca 40 ha/h för att hela området skulle hinnas med. Jag fick här hjälp av Kerstin Lindgren, Thomas Nilsson och Mats Olsson under sex inventeringsdagar. Inventerat område delas av ett stängsel som skiljer naturreservatet Eriksbergs stränder från övriga Eriksberg (tidigare kallat naturvårdsområdet Eriksberg). Hela området omfattar ca 1000 ha. Det första området sträcker sig utmed havssidan av västra resp östra udden och är inte utsatt för det höga betetryck som råder innanför stängslet.

De tre revirkarteringsområdena (som ligger innanför stängslet bortsett från en liten del av Dragsö) har tidigare inventerats under åren 1980–89 av Thomas Nilsson och Ingemar Jönsson (Svensson 1984). Dessa är Hästhagen (30,8 ha), Färsksjöbackarna (24,0 ha) och Dragsö (64,5 ha). Intressanta jämförelser kan därmed göras (se nedan under Kommentar). Under dessa år inventerades ytterligare fyra områden. Däremot gjordes ingen översiktlig inventering. En noggrannare analys av inventeringarna skall utföras av Sören Svensson efter att ytterligare vissa kompletterande inventeringar utförts 2002. Fågelfaunans sammansättning skall här relateras till biotopen i de olika områdena.

Inventerare Wolgast och Nilsson pausar vid Liljetorpet.

Foto: Kerstin Lindgren.

Utvärderingen av revirkarteringen har gjorts av Thomas Nilsson med undertecknad som bisittare, för att samma bedömningsgrunder som vid inventeringen på 80-talet skall gälla. Utvärderingen består i att fastställa hur många

par av de olika arterna som kan antas häcka inom det inventerade området (se tabell 1).

Vi presenterar också en tabell som visar i hur många av de 143 delområdena som de olika arterna har påträffats inom vid den översiktliga inventeringen (tabell 2). Områdesindelningen följer i stort indelningen i skötselområden enligt skötselplanen för Eriksberg. Vissa områden har dock delats upp i delområden där så funnits lämpligt. I ett par fall har istället två områden slagits ihop. Storleken på områdena varierar kraftigt; de minsta understiger troligtvis 1 ha. Områdena utgjordes förutom av skog av hållmarker, betesmarker (med mer eller mindre antal träd), sjö, vass, strandäng mm.

Vi har också försökt att göra en grov uppskattning av hur många par hela Eriksberg kan hysa av de olika arterna (se tabell 2). Vi har här utgått ifrån: 1) täthetsvärdena från revirkarteringen år 2001; 2) täthetsvärdena från åren 1980-1989 för de fyra områden som inte inventerades 2001 samt 3) tabellen som visar i hur många områden de olika arterna har påträffats i. För flera arter, främst änder, rovfåglar och vadare, är uppskattningarna mer eller mindre kvalificerade gissningar. Den intresserade, som vill veta mera om inventeringen, kan dock hålla utkik efter Sören Svenssons kommande rapport.

Tabell 1. Resultat av revirkartering på Eriksberg 2001 samt en jämförelse med åren 1980 – 1989.

art	omr 58			omr 71			Dragsö		
	80 - 89	medel	2001	80 - 89	medel	2001	80 - 89	medel	2001
skäggdopping							0-1	0,2	
grågås									1
kanadagås									1
kricka							0-1	0,2	
gräsand	0-1	0,2	3				0-1	0,2	1
knölsvan									1
knipa	0-1	0,1							
storskrake							0-1	0,1	1
ormvråk	0-1	0,1							1
tornfalk									1
fasan							0-2	0,2	1
tofsvipa									1
enkelbeckasin				0-1	0,2		0-1	0,3	1
morkulla							0-1	0,1	
skogssnäppa	0-1	0,1					0-1	0,1	
drillsnäppa	0-1	0,7					1-3	2,4	4
kattuggla	0-1	0,1							
skogsduva	0-1	0,5	1						
ringduva	0-2	0,6		0-2	1,4	2	2-5	3,3	5
gök	0-2	0,3	1	0-2	0,3	1	0-3	1,6	1
göktyta	0-2	0,9		0-1	0,3		0-3	1,3	
gröngöling	0-1	0,1	2			2	0-1	0,3	1
spillkråka	0-1	0,3	2						1
art	omr 58			omr 71			Dragsö		
	80 - 89	medel	2001	80 - 89	medel	2001	80 - 89	medel	2001
st hackspett	1-2	1,5	4	0-2	0,8	2			
mi hackspett	0-1	0,5	1	0-1	0,2	1	0-1	0,1	
trädlärka	0-1	0,5	1	0-4	1,7	3	1-4	2,2	4

sånglärka							0-5	1,8	
trädpiplärka	4-9	7	5	1-6	3,5	3	1-5	3	2
ängspiplärka							0-3	0,8	
gulärka							0-1	0,1	
säderärka	0-2	1,4	2	1-2	1,6	2	2-7	5	7
gårdsmyg	0-1	0,1	1			6			14
järnsparv				0-2	0,7	3	5-10	7,4	7
rödhake	1-7	4,6	4	3-10	6,4	5	6-18	9,2	8
näktergal							7-18	12,2	6
rödstjört	2-6	3,8	5	0-4	1,2	5	0-1	0,2	
buskskvätta							0-1	0,3	
stenskvätta	0-3	1		1-5	2,8	1	7-11	8,6	5
koltrast	2-6	3,4	6	3-6	4,4	7	8-11	9,3	17
björktrast			1						
taltrast	2-4	2,9	2	1-5	2,8	5	2-8	4,6	4
dubbeltrast	0-2	0,9	2			1			
rörsångare							0-3	0,9	2
härmsångare				0-1	0,2	1	0-3	0,9	3
höksångare							0-2	0,9	
ärtsångare	0-1	0,1	1	2-5	3,2	4	8-12	9	10
törnsångare				0-1	0,1		1-9	4,3	1
trädgårdssångare	0-3	0,8	1	0-4	1,7	2	7-16	10,8	6
svarthätta	0-2	0,7		0-2	1,4		2-6	3,7	8
grönsångare	4-10	8	2	0-3	1,5				
lövsångare	10-22	15,4	17	15-30	21,9	20	34-57	45,8	51
kungsfågel				0-1	0,2		0-3	0,6	1
grå flugsnappare	3-7	5	5	0-3	1,4	2	0-2	0,6	2
sv-v flugsnappare	8-15	11,4	9	2-5	3,6	2	0-2	1,4	2
stjärtmes	0-1	0,1	1	0-1	0,2		0-2	0,3	2
entita	1-4	2,5	1	2-4	2,6	1	1-4	2,6	2
svartmes									1
blåmes	6-10	8,4	9	1-6	3,8	5	1-5	2,6	8
talgoxe	3-9	6,5	7	3-10	5,1	5	3-9	5,6	4
nötväcka	2-6	3,9	5	0-2	0,8	1			
trädkrypare	3-7	5,3	4	0-2	0,6	2	0-1	0,1	2
törnskata				0-1	0,1		2-8	5,1	
nötskrika	0-1	0,4		0-1	0,5	1	0-1	0,6	
skata							0-1	0,6	
kråka			1			1			2
corp			1						1
stare	11-31	19,2	2	2-5	3	4	1-4	2,6	4
bofink	15-26	20,6	32	14-23	19,7	22	27-41	35,3	43
grönfink	0-1	0,3	1	4-8	5,6	8	7-20	16,4	18
steglits			2						
grönsiska	0-1	0,1							
hämpling				0-2	1,2	1	5-10	7,7	6
gråsiska			1						
stenknäck	0-3	1,8	3	0-2	0,6	2	1-2	1,1	1
gulsparr	0-3	0,8	5	1-5	3,2	4	11-18	13,7	11
sävsparr							1-4	2,1	
summa		143	153		111	137		250	289

Tabell 2. Antal områden (max 143) där de olika arterna är påträffade (översiktliga inventeringen), samt uppskattning av antalet par inom hela Eriksbergsområdet (ca 1000 ha).

art	antal omr.	antal par	art	antal omr.	antal par	art	antal omr.	antal par
storlom	1	0	fisktärna	5	5	trädgårdssångare	38	100
smådopping	1	1	silvertärna	4	5	svarthätta	53	50

skäggdopping	17	15	skogsduva	5	3	grönsångare	24	40
storskarv	4	0	ringduva	34	40	lövsångare	112	750
häger	10	0	gök	27	25	kungsfågel	10	15
knölsvan	15	15	berguv	1	0	grå flugsnappare	53	100
grågås	15	35	kattuggla	1	6	mi flugsnappare	5	0-2
kanadagås	15	15	nattskärre	1	3	sv.v.flugsnappare	60	160
vitkindad gås	3	1	tornseglare	1	0-5	stjärtmes	18	25
gravand	2	1	göktyta	3	2	entita	32	50
kricka	4	4	gröngöling	14	20	talltita	1	1
gräsand	49	50	spillkråka	19	20	tofsmes	3	3
brunand	1	0	st hackspett	30	60	svartmes	8	10
vigg	9	10	mi hackspett	11	10	blåmes	84	200
ejder	12	10	trädlärka	7	15	talgoxe	81	180
knipa	15	15	sånglärka	1	1	nötväcka	54	80
småskrake	3	5	backsvala	1	0	trädkrypare	47	90
storskrake	19	20	ladusvala	11	2	sommargylling	1	0
glada	1	0-1	hussvala	9	17	törnskata	3	0-3
havsörn	2	0	trädpiplärka	65	120	nötskrika	6	10
brun kärrhök	5	1	ängspiplärka	1	1	skata	3	3
sparvhök	3	3	sädesärta	55	70	kaja	2	1
ormvråk	25	5	gärdsmyg	66	150	kråka	30	30
fiskgjuse	2	0	järnsparv	18	70	korp	23	5
tornfalk	1	1	rödhake	46	170	stare	51	85
fasan	6	5	näktergal	14	20	gråsparv	2	7
vattenrall	1	1	rödstjört	43	90	pilfink	1	1
sothöna	5	5	buskskätta	1	0	bofink	118	900
strandskata	1	1	stenskvätta	7	15	grönfink	39	100
tofsvipa	7	1	koltrast	96	210	steglits	10	10
enkelbeckasin	9	10	björktrast	5	3	grönsiska	15	20
morkulla	1	10	taltrast	54	100	hämpling	14	20
skogssnäppa	6	5	dubbeltrast	16	30	gråsiska	1	0-1
drillsnäppa	24	25	rörsångare	22	25	stenknäck	46	75
fiskmås	1	3	härmsångare	31	40	gulsparv	60	160
gråtrut	3	5	ärtsångare	37	100	sävspärv	10	15
havstrut	6	5	törnsångare	7	10			

Kommentarer och slutord

Årets inventering ger ett gott stickprov på förändringar i fågelfaunan inom Eriksberg. Jämför vi med inventeringarna utförda under 1980-talet kan vi finna exempel på vissa arters uppgång och på andras nedgång.

I den förstnämnda kategorin kan gärdsmyg och steglits nämnas. Gärdsmygen konstaterades exempelvis inte som häckfågel på Dragsö under hela 1980-talet; under årets inventering karterades där 14 revir! Steglitsen fanns inte överhuvud taget som häckare på Eriksberg under 80-talet, nu uppskattas där finnas ca 10 par! Förstnämnda art är mycket känslig för hårda vintrar och säkerligen har populationens utveckling gynnats av senare tids milda vintrar. Såväl siffror från sträckräkningarna vid Falsterbo som Vinterfågelräkningen pekar entydigt på en kraftig ökning för steglitsen under 1990-talet (se bl a Svensson m fl 1999).

Törnskata - en art på retur!

Foto: Thomas Nilsson.

Bland arter som gått tillbaka kan nämnas näktergal, stenskvätta, törnsångare och törnskata. Sistnämnda art har häckat med som mest 8 par på Dragsö. Under årets inventering fanns inga par på Dragsö, och arten verkar nästintill vara utgången från hela Eriksberg! Artens bestånd i landet torde sedan mitten av 1970-talet minskat med ca två tredjedelar. Minskningen är troligen en kombination av biotopförändringar i övervintringsområdena i Afrika och försämringar i häck-ningsmiljöerna, där tillgången på stora insekter minskat (Svensson m fl 1999).

För några mer ovanliga häckfåglar, främst mindre hackspett och trädlärka, synes utvecklingen mer gynnsam; ca 10 resp 15 par finns av dessa båda arter inom Eriksberg.

Inventeringar är planerade att utföras även under år 2002 och vi hoppas därefter kunna återkomma med en mer utförlig redogörelse.

Litteratur

Svensson, S. 1984. Fågelfaunan inom Eriksbergs naturvårdsområde 1980-83. *Fåglar i Blekinge* 20: 51-65.

Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. 1999. *Svensk fågelatlas*. Vår Fågelvärld, supplement 31, Stockholm.

Johan Wolgast, Hunnemaravägen 11, 374 34 Karlshamn

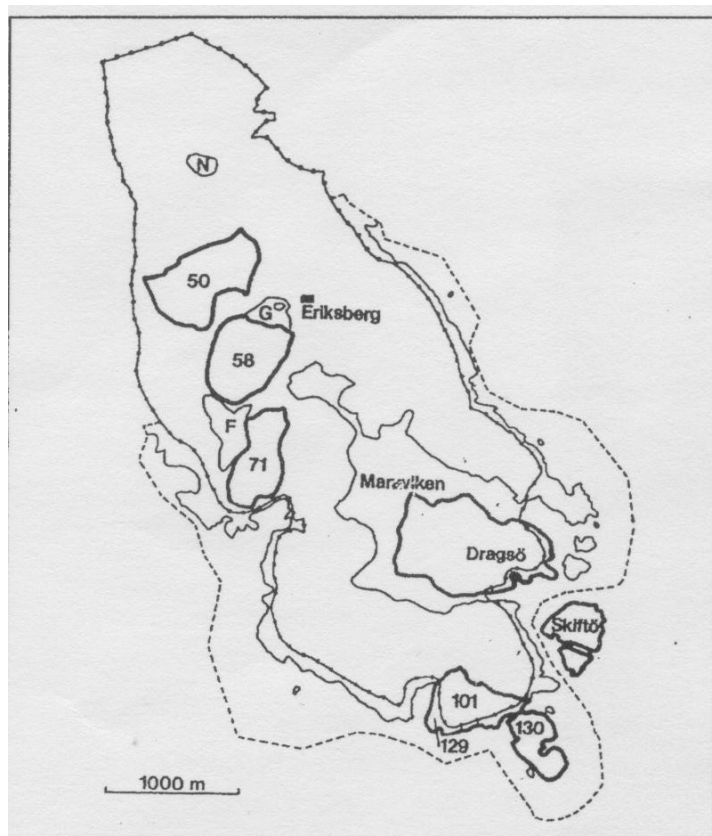
Fågelinventering på Eriksberg våren 2002

Johan Wolgast

Även under 2002 har en inventering på Eriksberg genomförts. Av de sju områden som revirkarterades på 1980-talet av Thomas Nilsson m fl, återinventerades förra säsongen tre av dessa (se Wolgast 2001). Under 2002 återinventerades ytterligare tre områden. Endast ett område, nr 50, med tallskog, har ej besökts igen. De i år besökta områdena är område 101+129 (Udden), område 130 (Alböle) och ögruppen Skiftö/Skiftesholmen. I tabell 1 visas några uppgifter om de sex åter-besökta områdena 2001/2002.

Tabell 1. Areal och krontäckningsgrad (grova uppskattningar från flygfoto) av de sex åter-besökta revirkarteringsområdena 2001/2002 på Eriksberg.

<u>Inventeringsområde</u>	<u>Areal/ha</u>	<u>Krontäckningsgrad (%)</u>
omr 58, Hästhagen	30,8	50
omr 71, Färsksjöb.	24,0	25
Dragsö	64,5	15
omr 101+129, Udden	21,9	75
omr 130, Alböle	13,2	75
Skiftö+Skiftesholmen	15,4	75

Figur 1. Karta över Eriksberg med inventeringsområdena markerade.

Biotopbeskrivning

De sex områdena består av blandade trädslag med ek, bok, tall, björk, avenbok, asp, al, gran mm i olika proportioner. Enen är vanlig på Dragsö. Död ved är vanligt förekommande både innanför och utanför stängslet. Busk- och fältskiktet är dåligt utvecklat innanför stängslet pga ett högt betestryck (ca 450 dovilt, 450 kronvilt, 200 vildsvin, 70-100 mufflonfår och ett tiotal visenter finns innanför stängslet (Per Arne Olsson, muntl)). Några större förändringar i revirkart-eringsområdena bedömer jag inte har skett. Mindre avverkningar, som givit något större areal bete för djuren, har dock noterats i Hästhagen (omr 58) och Färsksjöbackarna (omr 71). Vid förra årets översiktliga inventering kunde noteras att en del områden som på flygfotokartan var beklädda med skog nu var betesmark eller kanske våtmark. På dessa områden växte tidigare ofta gran (Thomas Nilsson, muntl). Ett granbestånd norr om Udden (omr 101+129) har således avverkats.

Resultat

Liksom förra året presenterar jag nedan resultatet av årets kartering (tabell 2) och jämför med motsvarande siffror från 1980-talet (intervall och medelvärde). Jag slår sedan samman alla sex områdena (alltså även förra årets värden) och får fram de olika arternas förändring mellan 1980-talet (medelvärde) och 2001/2002 (tabell 3). Förändringarna jämförs med noterade förändringar för de fria punktrutterna inom ”Svenska häckfågeltaxeringen” och ”Vinterfågelräkningen”. Jag har här försökt att ur diagram gradera förändringarna mellan 80-talet och de allra senaste åren (1999-2001) i fem steg: ++, +, 0, -, -- där + respektive - står för en ökning respektive minskning på mellan ca 5% och 20%.

*Ca tio par mindre hackspett
beräknas häcka på Eriksberg.
Foto: Björn-Eyvind Swahn/N.*

Tabell 2. Resultat från revirkartering på Eriksberg 2002. Antal par.

art	Omr 101/129			omr 130			Skiftö/holmen		
	80-89	medel	2002	82-89	medel	2002	82-85	medel	2002
grågås									1
kanadagås							0-1	0,3	
kricka							0-1	0,3	
gräsand	0-1	0,3		0-1	0,1		0-1	0,3	
knölsvan				0-1	0,3				1
ejder							0-1	0,5	
enkelbeckasin	0-1	0,1							
morkulla	0-2	0,2							
drillsnäppa	0-2	1	1	0-1	0,6	1	1-1	1	2
fiskmåås							0-1	0,3	
havstrut									1
ringduva	0-2	1	1				0-1	0,5	1
gök	0-1	0,4	1				0-1	0,5	1
göktyta	0-1	0,1					0-2	0,5	
st hackspett	0-1	0,5							
trädpiplärka	2-5	4	1	1-3	1,8		0-1	0,8	
sädesärta	0-1	0,8	2	0-2	1,3	1	1-2	1,5	1
gärdsmyg	0-1	0,2	3	0-1	0,1	1			3
järnsparv	0-6	2,3	3	0-2	0,3		2-2	2	5
röd hake	7-13	9,8	7	3-4	3,6	4	1-7	4	6
näktergal	4-6	5,2	4	2-7	4	1	3-7	4,8	1
röd stjärt	0-1	0,2	2	0-2	0,3				
stenskvätta	0-1	0,2		0-1	0,3		0-1	0,3	
koltrast	3-7	4,3	5	0-3	1,6	3	1-4	2,8	3
taltrast	1-5	2,9	2	0-1	0,8		0-2	1	1
rörsångare	0-1	0,3							
härmsångare	0-5	1,2	5	0-6	1,9	4	0-1	0,3	1
ärtsångare	2-5	3,6	5	0-3	1,1	4	2-4	2,8	4
törnsångare	0-1	1		0-1	0,1		0-1	0,5	1
trädgårdssångare	4-11	6,7	4	2-7	4,5	3	4-6	5,3	4
svarthätta	1-4	2	3	0-3	0,8	2	0-1	0,8	4
grönsångare	0-3	0,9		0-1	0,3				
lövsångare	17-35	25,4	29	8-25	15	15	15-19	17	25
kungsfågel	0-1	0,3							
grå flugsnappare	0-2	0,8	3	0-2	0,9	1			
sv-v flugsnappare	3-6	4,4	6	1-4	2,5	2	2-3	2,3	2
stjärtmes	0-1	0,4	1			1			
entita	1-4	2,7	1	0-2	1		1-2	1,3	1
blåmes	3-9	5,7	6	2-4	2,8	3	1-3	2	3
talgoxe	3-7	5,4	4	2-6	3	1	1-4	2,5	2
nötväcka	0-1	0,5	1	0-1	0,5				
trädkrypare	0-2	1	2	0-1	0,1				
nötskrika	0-1	0,5							
kråka				0-2	0,6				
stare	0-3	1,3	4	0-1	0,4	1	1-2	1,5	

art	Omr 101/129			omr 130			Skiftö/holmen		
	80-89	medel	2002	82-89	medel	2002	82-85	medel	2002
bofink	14-23	18,4	22	9-14	11,4	10	10-13	11,3	11
grönfink	0-1	0,3	2				1-2	1,3	1
hämpling	0-1	0,2	1						
stenknäck	0-1	0,3	1						
gulspurv	0-4	1,2	3	0-2	0,5		1-1	1,0	1
sävsvurv	0-1	0,2		0-2	0,5				
summa	93-153	118,2	135	46-85	63	58	66-77	71,3	87
antal arter	23-32	27	31	12-23	19,2	18	21-24	23	26

Tabell 3. Förändringar för de olika arterna i de sex revirkarteringsområdena; medeltal för 1980-talets inventeringar och värden för inventeringarna 2001-02. Antal par.

art	80-talet	2001/2002	förändring	Sverige
skäggdopping	0,2	0		
grågås	0	2		
kanadagås	0,3	1		
kricka	0,5	0		
gräsand	1,1	4		++
knölsvan	0,3	2		
ejder	0,5	0		
knipa	0,1	0		
småskrake	0	0		
storskrake	0,1	1		
ormvråk	0,1	1		
tornfalk	0	1		
fasan	0,2	1		
strandskata	0	0		
tofsvipa	0	1		
enkelbeckasin	0,6	1		
morkulla	0,3	0		
skogssnäppa	0,2	0		
drillsnäppa	5,7	8	40%	--
fiskmås	0,3	0		
havstrut	0	1		
silvertärna	0	0		
kattuggla	0,1	0		
skogsduva	0,5	1		--
ringduva	6,8	9	32%	--
gök	3,1	5	61%	--
berguv	0	0		
göktyta	3,1	0	-100%	--
gröngöling	0,4	5	1150%	0
spillkråka	0,3	3	900%	0
st hackspett	2,8	8	186%	- (-)
mi hackspett	0,8	2	150%	
trädlärka	4,4	8	82%	
sånglärka	1,8	0	-100%	--
trädpiplärka	20,1	11	-45%	--

<u>art</u>	<u>80-talet</u>	<u>2001/2002</u>	<u>förändring</u>	<u>Sverige</u>
ängspiplärka	0,8	0		
gulärta	0,1	0		
sädesärta	11,6	15	29%	-
gärdsmyg	0,4	28	6900%	++
järnsparv	12,7	18	42%	--
rödhake	37,6	34	-10%	0
näktergal	26,2	12	-54%	--
rödstjärt	5,7	12	111%	-
buskskvätta	0,3	0		
stenskvätta	13,2	6	-55%	--
koltrast	25,8	41	59%	++
björktrast	0	1		++
taltrast	15	14	-7%	0
dubbeltrast	0,9	3	233%	
rörsångare	1,2	2		
härmsångare	4,5	14	211%	0
höksångare	0,9	0		
ärtsångare	19,8	28	41%	0
törmsångare	6	2	-67%	++
trädgårdssångare	29,8	20	-33%	-
svarthätta	9,4	17	81%	++
grönsångare	10,7	2	-81%	+
lövsångare	140,5	157	12%	-
kungsfågel	1,1	1		0
grå flugsnappare	8,7	13	49%	0
sv-v flugsnappare	25,6	23	-10%	0
stjärtmes	1	5	400%	
entita	12,7	6	-53%	--
svartmes	0	1		--
blåmes	25,3	34	34%	+
talgoxe	28,1	23	-18%	-
nötväcka	5,7	7	23%	+
trädkrypare	7,1	10	41%	+
törnskata	5,2	0	-100%	--
nötskrika	2	1		-
skata	0,6	0		
kråka	0,6	4	567%	0
korp	0	2		
stare	28	15	-46%	--
bofink	116,7	140	20%	0
grönfink	23,9	30	26%	+(+)
steglits	0	2		
grönsiska	0,1	0		
hämpling	9,1	8	-12%	--
gråsiska	0	1		
stenknäck	3,8	7	84%	
gulspurv	20,4	24	18%	--
sävspurv	2,8	0		-
summa	756,3	859		
antal arter		61		

Kommentarer

När man studerar alla de sex inventerade områdena finner man att utvecklingen i regel är ganska likartad i de olika områdena. Inventeringen bör därmed ge en god bild av vilka förändringar som skett i fågelfaunan.

Årets tre områden får sägas vara inte fullt lika intressanta som förra årets. Vi hittar således med något undantag inte några hackspettar, trädlärkor, dubbeltrastar, steglitser eller stenknäckar här.

Totala antalet par har mellan 80-talet och 2001/2002 utvecklats från i genomsnitt 756,3 revir till 859. Uppdelat på de två åren är utvecklingen från 503,8 revir till 579 resp från 252,5 revir till 280. I fem av områdena har det totala antalet revir ökat. I ett område, Alböle (omr 130) har det skett en minskning. Variationerna var dock betydande mellan olika år på 80-talet, såväl för de enskilda arterna som för det totala antalet fåglar i de olika områdena (se tabell 2 ovan). Håller vi oss dock tillsvidare till medelvärdena från 80-talet ser man att några arter som följt med en allmän ökning enligt häckfågeltaxeringen är gärdsmyg, koltrast, svarthätta och grönfink. Vad det gäller gärdsmygen noterades den knappt på 80-talet (0,4 revir), men är nu en vanlig fågel (28 revir).

Rödhaken har ett stabilt bestånd.

Foto: Björn-Eyvind Swahn/N.

Några arter som har följt med en allmän minskning är göktyta, trädpiplärka, näktergal, stenskvätta, entita, törnskata och stare. Staren minskar dock långtifrån i alla områdena. Minskningen totalt sett hänger samman med att i Hästhagen (omr 58) återstod endast två bon (staren räknas via antalet bon) jämfört med hela 19,2 bon på 80-talet. I de övriga fem områdena har staren istället ökat från 8,8 till 13 bon.

Många arter har haft en mer gynnsam utveckling på Eriksberg jämfört med övriga Sverige (enligt Häckfågeltaxeringen). Här kan nämnas ringduva, gök,

hackspettarna (förutom ev göktyta), sädesärta, järnsparv, rödstjärt, härmsångare, grå flugsnappare, kråka och gulsparv. Arter som haft en mindre gynnsam utveckling är törnsångare och grönsångare. Grönsångarens minskning skall man dock kanske inte fästa sig så mycket vid då den är känd för mycket stora variationer mellan åren. Tyvärr återfanns inte höksångaren på Dragsö. Den fanns här med ett revir åren 1980-1986 (1981 ej inventerat) och med två revir 1987. Inga revir noterades 1988 och 1989.

Det bör kanske kommenteras att de två arterna grönfink och hämpling gärna häckar i lösa kolonier och därför egentligen inte kan revirkarteras. Inventeraren får därför själv göra en bedömning av antalet fåglar. Osäkerheten i denna är rimligen större än för de flesta andra arter.

En jämförelse med Fågelsångsdalen

En intressant jämförelse kan göras med Fågelsångsdalen i Skåne (Wirdheim 2002) vad det gäller svarthätta och trädgårdssångare. I båda dessa områden har det skett en ökning av den förstnämnda och en minskning av senare. I revirkarteringsområdena på Eriksberg är de båda arterna nu ungefär lika vanliga. Vid den översiktliga inventeringen var svarthättan den något vanligare av de två. I Fågelsångsdalen (13 ha) där man i år revirkarterade för femtonde året i följd(!) har svarthättan ökat från i genomsnitt fem revir på 50-talet till numera omkring 15, medan trädgårdssångaren minskat från i genomsnitt drygt 15 revir till under tio på senare år. Av vad man vet om skillnaden mellan de båda arternas biotopval sätts denna förändring i samband med att träden i området ökat i höjd och volym samtidigt som busk- och slyvegetationen minskat i omfattning. Samma förändring av vegetationen kan kanske tänkas ha skett vid Eriksberg. I den paruppskattning jag gjorde i förra årets Eriksbergsartikel lät jag inte förändringarna av dessa båda arter få fullt genomslag. Jag reviderar därför denna uppskattning enligt följande: Svarthättan höjs från 50 till 85 par medan trädgårdssångaren sänks från 100 till 70 par. (Antalet par och antalet revir används här, något oegentligt, som synonyma begrepp.)

Ytterligare en jämförelse med Fågelsångsdalen är att totala antalet par har ökat även här (från i genomsnitt 115 par av 18 arter på 50-talet via en stadig ökning till ca 165 revir av 25 arter de senaste åren). Fågelsångsdalen har inte förändrats genom mänskliga ingrepp i någon större omfattning och avsattes som naturreservat 1963. Man kan således tänka sig att en gemensam nämnare är att båda områdena har uppnått en mer mogen ålder.

Materialet kan och skall också användas för att jämföra olika områden på Eriksberg med varandra (och kanske med områden utanför Eriksberg). I vilka typer av områden trivs vilka arter? Här kommer också förra årets översiktliga inventering av hela Eriksberg in. Jag går emellertid inte in på detta då mitt uppdrag endast har bestått av fältarbetet och en mer sakkunnig utvärdering skall göras av Sören Svensson, Lund.

Fågeltätheten i de sex delområdena

Om man dividerar fågeltillgången inom de olika områdena med områdets areal får vi fram en täthet som kan användas för att jämföra de olika områdena med varandra och med områden utanför.

Tabell 4. En jämförelse av den totala fågeltätheten av alla arter per kvadratkilometer för de ominventerade områdena.

<u>Inventeringsområde</u>	<u>täthet 80-talet</u>		<u>täthet 2001/2002</u>
	<u>intervall</u>	<u>medel</u>	
omr 58, Hästhagen	364-558	464	497
omr 71, Färsksjöb.	325-562	460	571
Dragsö	332-470	388	448
omr 101+129, Udden	425-699	540	616
omr 130, Alböle	348-644	477	439
Skiftö+Skiftesholmen	429-500	463	565

Om vi först jämför med medelvärdena från 80-talet kan man konstatera att den högsta tätheten hittar vi fortfarande på Udden (omr 101+129), ett område som ligger både innanför (största delen) och utanför stängslet. Lägst täthet hade tidigare Dragsö. Nu har Alböle (omr 130) med knapp marginal blivit det fågelglesaste området. Detta är också som tidigare nämnts det enda område som nu har en lägre täthet än på 80-talet.

Jämför vi siffrorna från 2001/2002 med hela intervallet från 80-talet ser vi att två av områdena, omr 71, Färsksjöbackarna och Skiftesö/Skiftesholmen, ligger ovanför intervallet från 80-talet. Det sistnämnda området inventerades dock bara åren 1982-85. För Dragsö var endast 1988 års siffror högre. För omr 101+129, Udden, var åren 1988 och 1989 fågelrikare och för omr 58, Hästhagen, hade åren 1981-83 högre siffror. Överlag var på 80-talet åren 1981-83 och 1988-89 fågelrikast medan 1984-85 hade de lägsta tätheterna. Jämför vi detta med de fria punktrutterna finner vi en viss överensstämmelse för vissa arter. Dessa rutter visar att t ex lövsångaren just hade en bottennotering åren 1984-85. Den var jämfört med dessa år ca 10% vanligare åren 1981-83 och ca 25% vanligare åren 1988-89. Bofink däremot har legat mycket konstant på 80-talet.

Eriksberg som fågelområde

Vad skall man säga om Eriksbergs värde för fågelfaunan? Många arter missgynnas säkerligen av det höga betetrycket innanför stängslet som utarmar fält- och buskskiktet. Andra arter gynnas dock. Ett bra exempel på detta är trädlärkan, som är knuten till de öppna hållmarkerna, med eller utan gles trädvegetation.

Eriksberg avsattes en gång i tiden som naturvårdsområde just för att bevara ett stycke blekingsk natur präglad av det hårda betetryck som har varit vanligt förekommande under tidigare perioder. Här kan således arter som har missgynnats av ett igenväxande landskap fortsätta att trivas. Att Eriksberg används som viltpark, med inkomster från jakt och turism, möjliggör att ett stort område

kan undantas från ett normalt skogsbruk. Skogsavverkning skall endast stå för en marginell del av inkomsterna, och görs mest för att skapa eller vidmakthålla ett öppet haglandskap (Per Arne Olsson, muntl). Härigenom har en hög andel död ved bildats vilket gynnar den biologiska mångfalden där ju fåglarna ingår som en del. Med tiden kan även riktigt grova och gamla träd utvecklas. Den rika träd-slagsblandningen är också gynnsamt för fågelfaunan.

De rödlistade arter som påträffades på Eriksberg är smådopping, havsörn, skogsduva, nattskärre, göktyta, mindre hackspett, mindre flugsnappare (två lång-stannare) och sommargylling. Sommargyllingen noterades de flesta av åren på 80-talet (Thomas Nilsson, muntl). Även jag fick se och höra den förra året vilket var den enda observationen av sommargylling detta år i Blekinge (*FBI* 38: 110). De ovan uppräknade arterna räknas som sårbara på senaste hotlistan från maj 2002.

Några arter man lägger märke till att det finns gott om på Eriksberg är hackspettar, trädlärka, dubbeltrast, steglits och stenknäck. Nedan presenteras i tabellform en jämförelse mellan paruppskattningar på Eriksberg (från förra årets artikel) med paruppskattningar för Blekinge enligt *Blekinges Fåglar* (Nilsson & Lundgren 1993). Sedan denna uppskattning gjordes under början av 1990-talet har dock steglitsen säkerligen ökat en hel del (se bl a *FBI* 38: 112).

Tabell 5. Paruppskattning av några arter för Eriksberg respektive Blekinge.

<u>art</u>	<u>Eriksberg</u>	<u>Blekinge</u>
mi hackspett	10	150-200
trädlärka	15	50
dubbeltrast	30	500
steglits	10	5-10
stenknäck	75	600-800

Litteratur

- Lundgren, U. & Nilsson, T. 1993. *Blekinges fåglar*. Lund 1993.
- Länsstyrelsen i Blekinge län. 2002. *Naturvärden i Blekinges skogar*. Remissutgåva maj 2002.
- Svensson, S. 1984. Fågelfaunan inom Eriksbergs naturvårdsområde 1980-1983. *Blekinges Natur Årsbok 1984*.
- Svensson, S. 2001. Fågelinventering i Eriksbergsområdet. Opublicerat (1980-1989).
- Svensson, S. 2001. Fågelinventering av Eriksbergsområdet 2001. Opublicerat.
- Svensson, S. 1975. Handledning för svenska häckfågeltaxeringen med beskrivningar av revirkarteringsmetoden och punkttaxeringsmetoden
- Svensson, S. & Lindström, Å. 2002. Övervakning av fåglarnas populationsutveckling. Årsrapport 2001.
- Tjernberg, M. 2000. Fåglar på den nya rödlistan. *Vår Fågelvärd* nr 4/2000.
- Wirdheim, A. 2002. 50 år med fågelsång! *Vår Fågelvärd* nr 4/2002.
- Wolgast, J. 2001. Fågelinventering på Eriksberg våren 2001. *Fåglar i Blekinge* nr 4/2001.

Johan Wolgast, Hunnemaravägen 11, 374 34 Karlshamn